

**Resensie geskrywe vir die blad Waarheid en dwaling,
mondstuk van die Vereniging vir Gereformeerde
Lewenswandel**

Bibleworks 7

Woorde wek, maar voorbeelde trek

Dr AH Bogaards

'n Tyd gelede het ek Bibleworks 6 aan die lesers van Waarheid en Dwaling voorgestel. Dié program was - in een woord gesê - skitterend. Wat Bibleworks 7 aan betref wil ek amper sê: Ek het nie woorde nie.

Om 'n resensie te skryf, is vir my altyd moeilik, veral omdat jy jou in jou aantal woorde moet beperk. Met so 'n ryk program soos hierdie is dit nog moeiliker.

'n Lessenaar waarop alles klaar gereed lê

Dominee, stel uself dit voor: U stap in u studeerkamer in om 'n preek te maak oor Psalm 2:12. U is boonop onder tydsdruk.

Vroeër moes u eers al die Bybels, grammatika's en woordeboeke van die rak afhaal. Daarna moes u met moeite blaai na die regte plek in die Hebreeuse woordeboek en dit nogal terwyl u nie meer die Hebreeuse alfabet so goed ken nie. Na nog meer moeite kry u uiteindelik (dalk) Koehler se verwysing by die Hebreeuse woord "skuil" na Psalm 2:12 tussen die talle ander Skrifverwysings.

Nou, met Bibleworks, het dit anders geword: Alles lê klaar uitepak op u lessenaar (skerm). Boonop is die boeke oop presies op die regte plek: by Psalm 2:12.

Dit is so eenvoudig: U gaan net na Psalm 2:12 en – verskeie vertalings verskyn in die middelste van drie vensters voor u. As u vervolgens met u muispyl oor "skuil" gaan, verskyn aan u regterkant van u lessenaar (skerm) die woord "skuil" in byvoorbeeld Holladay se woordeboek. As u in regterkantse venster op bronne-opsomming klik en u weer oor die woord "skuil" gaan, verskyn in die regterkantse venster al u woordeboeke en grammatika's presies oop by "skuil" en boonop by die boeke se verwysing na Psalm 2:12. Met 'n paar klikke van die muisknop sien u aan die linkerkant van u skerm (lees: lessenaar) al die plekke in die Skrif waar die woord "skuil" gebruik word.

Kragtigheid, eenvoud en spoed - dit was die doelwit van die programmeerders van Bibleworks. Daarin het hulle uitnemend geslaag. 'n Reeds buitengewoon goeie program is nog kragtiger en nog meer gebruikersvriendelik gemaak. Boonop het dit, ondanks vele nuwighede, weinig ingeboet aan spoed. Selfs op my vier jaar oue rekenaar werk hy soos blits.

Tydbesparing en noukeurigheid

Skrifverklaring en preekmaak bly 'n moeisame en tydsame proses van nadink oor die betekenis van verskillende woorde en Skrif-met-Skrif-vergelyking.

Weliswaar kan die rekenaar en Bibleworks u nie in alles help nie. Tog kan hierdie program u besonder goed help om tekste en woordbetekenisse vinniger op te kyk. Dit gee u meer tyd om oor die teks en u preek na te dink.

Bibleworks is ook van groot waarde wanneer dit kom by die deeglikheid en noukeurigheid waarmee u woorde, woordbetekenisse en tekste kan opsoek.

Ook die Afrikaanse 1953-vertaling

Een van die baie nuwighede in Bibleworks 7 is dat dit nou ook die Afrikaanse 1953-vertaling het.

Voorbeelde trek

Die spreekwoord lui: Woorde wek, maar voorbeelde trek. Ek gaan met een voorbeeld die sluier net so bietjie vir u lig. Dit behoort u nuuskierigheid tot

meer te prikkel en dit sal u sekerlik aanmoedig om hierdie mooi program te koop.

Kom ons gebruik weer die voorbeeld van Psalm 2:12: "Kus die Seun ... Welgeluksalig is almal wat by Hom skuil!"

Die woord "Seun" word deur sommige teoloë tot 'n tekskritiese probleem gemaak, omdat nie die Hebreeuse woord vir Seun (ben) gebruik word nie, maar wel die Aramese woord (bar). Dit is vir hierdie geleerdes 'n probleem dat daar 'n Aramese woord in 'n Hebreeuse Psalm gebruik word. Die feit van die saak is egter: Ook "woel" in vers 1 en "verpletter" in vers 9 is Arameese leenwoorde. Daar word dus meermale van Arameese woorde in Ps.2 gebruik gemaak. Dit kan u gaan kontroleer in die standaard Hebreeuse woordeboek van Koehler (die nuwe, vyfde uitgawe), wat u by die basispakket kan bykoop of u kan dit opkyk in Brown-Driver-Briggs, wat deel is van die basispakket. Terloops, die gewilde verkorting van Koehler, die werk van Holladay, is nou ook deel van die pakkie wat u kry.

Nou wil ek egter met die hulp van Bibleworks se soekmoontlikhede dieper op die woorde "skuil by" ingaan.

As u in Bibleworks op die Hebreeuse woord vir "skuil" dubbelklik, verskyn in die linkerkantse soekvenster nie net Ps.2:12 nie, maar ook Ps.5:12. In laasgenoemde word van die HERE gesê: "Maar laat hulle almal bly wees wat by U skuil". In Ps.5:12 word dieselfde werkwoordsvorm as in Ps.2:12 gebruik. As u op die morfologies gemerkte teks van die Hebreeuse Bybel klik, kom ook nog Nahum 1:7 daarby: Die HERE ken die wat by Hom skuil. Dit is dieselfde "ken" as in Ps.1:6: Die HERE ken die weg van die regverdige.

Die een ontdekking lei tot die volgende. In Nahum 1:6 hoor ons net soos in Ps.2 van die HERE se toorn: Wie sal standhou voor sy grimmigheid? En wie sal bestand wees teen die gloed van sy toorn? Sy gramskap word uitgegiet soos vuur, en die rotse word stukkend geruk voor Hom (vgl. Op.16:1,8 – vuur!). In Nahum 1:7,8 word gesê dat die HERE goed is vir die wat by Hom skuil, sy vyande egter vervolg Hy die duisternis in. Hulle ervaar sy toorn. Hulle weg sal vergaan (Ps.1:6).

Deur net te vra na die wortel (lemma) van die Hebraeuse woord, kan u al die werkwoordvorme van "skuil" en die verse waar dit staan, in die linkerkantse soekvenster kry. Allerlei ander inligting word in die balk onderaan die soekvenster gegee soos byvoorbeeld dat die woord 42 maal in 41 verse voorkom.

Nog is dit egter nie die einde van Bibleworks se moontlikhede nie. Bibleworks 7 het 'n nuwe funksie by: die *Key Word in Context (KWIC) / Collation Table Module*. Dit wil u help om te sien in watter konteks 'n woord gebruik word. So help dit u om die betekenis van die woord beter te begryp. U kan daar die woord "skuil" in tik en die *KWIC* so verstel dat u kan sien watter woorde binne byvoorbeeld 5 woorde voor en 5 na "skuil" gebruik word.

Woorde wat in direkte verband met "skuil" gebruik word, sowel as die frekwensie van die woorde word deur die *KWIC* gegee. So byvoorbeeld word die woord "by" (by Hom skuil) 25 maal gebruik, HERE 10 keer, Hom 9 maal. 3 maal word die woord skaduwee gebruik (Ps.36:8: Daarom skuil die mensekinders onder die skaduwee van u vleuels) en 3 keer skild en rots (Ps.18:3: ... my God, my rots by wie ek skuil; my skild ...).

Die ondersoek bring ons tot die volgende belangrike bevinding: Ons word in die Skrif opgeroep om net by die Here te skuil. Nooit word beveel om by mense te skuil nie; nooit word die gelowiges opgeroep om by Dawid of by een van die ander konings van Juda of Israel te skuil nie. As die woord "skuil" wel van mense gebruik word, is dit steeds in afwysende en negatiewe sin (Jes.30:1-3).

Wanneer Psalm 2:12 daarom almal wat by die Seun skuil, welgeluksalig verklaar, kan ons net tot een konklusie kom: In Psalm 2:12 kan dit nie oor 'n gewone koning gaan nie, maar net oor die Seun van God. Psalm 2:12 is Messiaans.

Die Hebraeuse en die Griekse Ou Testament

'n Ander interessante en leersame funksie van Bibleworks is die moontlikheid om die Hebraeuse en die Griekse teks van die Ou Testament met mekaar te vergelyk. U kan presies sien met watter Griekse woord 'n Hebraeuse woord vertaal is.

Dit het my tot die ontdekking gebring dat die Hebreeuse woord vir "skuil" – ek het my beperk tot die Psalms - in die Grieks 4 maal met "vertrou op", 19 keer met "hoop op" en een keer met "skuil by" vertaal word.

As 'n mens na Ps.118:8 gaan kyk, sien jy ook dat "vertrou" en "skuil" parallel gebruik word: "Dit is beter om by die HERE te skuil as om op mense te vertrou".

Nog baie meer funksies

BibleWorks se soekfunksies is veel en veel kragtiger as die van die gratis Bybelprogramme. Dit is ongelooflik wat hierdie program alles kan doen. Jy kan enkele woorde opsoek, maar ook verskillende kombinasies van woorde.

Bybelvertalings en die oorspronklike tekste kan langs en onder mekaar geplaas word en met mekaar vergelyk word.

Die groot waarde van Bibleworks

As ek moet sê wat die groot waarde van Bibleworks is, lê dit hierin: Dit help my om die groot Skrifverklaringsbeginsel van Skrif-met-Skrif-vergelyking nog des te beter, noukeuriger en vinniger toe te pas.

Die *KWIC*-funksie, wat my help om 'n woord binne sy verband te verklaar, is iets heel besonders. Dit is vir goeie en selfstandige Skrifverklaring en Skrif-met-Skrif-vergelyking van die uiterste belang.

Die kragtigheid waarmee die Septuagint ook in die ondersoek betrek kan word, is nog een van die talle waardevolle moontlikhede.

Ek kan nog baie meer skryf, maar êrens moet ek – jammer genoeg - stop.

'n Besonder goeie en maklike Help

Die basispakket sluit 'n Help met talle video's in. U word stap vir stap leer hoe om die program te bemeester.

Met so 'n Help hoef u nie 'n kursus te gaan bywoon om die program onder die knie te kry nie. U kan rustig in u studeerkamer op u rekenaar luister en kyk na die moontlikhede van die program.

'n Vergelyking met Libronix

BibleWorks is aansienlik goedkoper, makliker om te gebruik, vinniger en vereis nie so 'n kragtige rekenaar nie.

Wie meer wil weet

As u meer van die program wil weet, kan u my kontak of na die webadres van Bibleworks gaan. Dit is <http://www.bibleworks.com/>

Waar u Bibleworks in Suid-Afrika kan kry

Die program is beskikbaar by Augustine Bookroom in Pretoria.

Hulle eposadres is augustinebookroom@telkomsa.net en telefoonnommer is 012-993-4606.

Die basispakket sal ongeveer R2500 kos.